

OP AMELAND STAAT HET LICHT ALTIJD OP GROEN

Richard Kiewiet

Rotonde op Ameland bij nacht

foto: Johan Krol

Mensen die de laatste tijd de pier van Holwerd bij donker bezochten en probeerden de lichten van de pier op Ameland te vinden, zullen lang hebben moeten zoeken. Wat is er gebeurd? De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) heeft samen met Philips een groene lamp ontworpen die geen of weinig invloed heeft op het oriëntatievermogen van (trek)vogels. Recent zijn deze lampen als test voor het eerst geplaatst op de pier van Ameland en bij de eerste rotonde op het eiland. De nieuwe verlichting is even wennen. Voor de mens dan. Vogels en ook andere nachtdieren schijnen er geen hinder van te ondervinden.

De laatste jaren is er veel te doen geweest over lichtvervuiling op de wereld. Zo ook in het van alle kanten beschermde Waddengebied. De NAM heeft deze lichtvervuiling, op verzoek van It Fryske Gea, enkele jaren geleden aangepakt op de boortoren voor de kust van Ameland. Die boortoren zag er destijds - zelfs vanaf de vaste wal - uit als een grote verlichte kerstboom in een verder vrijwel donker gebied. De boortoren is voorzien van extra lichtschakels waarmee deze zeelocatie tegenwoordig, enkele uren nadat het donker wordt, voor 90% wordt gedoofd. Dit vergde de nodige (o.a. financiële) inspanning, maar het resultaat mag er wezen.

Joop Marquenie is als bioloog werkzaam bij de NAM en zeer betrokken bij de natuur in de gebieden waar naar olie en gas wordt geboord. Op zijn initiatief heeft de NAM onderzoek laten doen naar de effecten van verlichting op trekvogels. De

circa vijfhonderd boortorens in de Noordzee (wereldwijd gaat het om vele duizenden) trekken 's nachts duizenden trekvogels aan, die daardoor vaak uit koers raken. Vooral bij zwaar bewolkt weer draaien de vogels rondjes boven de boortorens of landen er massaal op. Daarbij vallen veel slachtoffers onder de vogels, vooral wanneer de boortorens aan het affakkelen zijn. Het was de wetenschap aanvankelijk niet duidelijk wat de vogels nu precies uit hun koers bracht.

Trekvogels oriënteren zich overdag op zichtwaarnemingen en 's nachts op de maan en de sterren. Ze zijn gevoelig voor het aardmagnetische veld, een soort ingebouwd kompas. Bij toeval - en na veel onderzoek - is men er achter gekomen dat een klein stukje rood in het lichtspectrum de dieren stoort in hun oriëntatie op dit aardmagnetische veld. Het gaat dus niet om de directe aantreking van het licht zelf.

Daarna volgde een onderzoek naar de effecten van verschillende kleuren licht op vogels. Vele nachten hebben Hanneke Poot (biologiestudente) en anderen bij de NAM op Oost-Ameland in een schafkete gezeten. Verschillende kleuren bouwlampen werden naar de lucht gericht, om het gedrag van vogels hierop te registreren. Dapper en eenzaam werk! Zij kwamen er door dit onderzoek achter dat theorie en praktijk klopten, en dat trekvogels minder last bleken te hebben van de groene kleur. Blauw licht was nog beter, maar door regelgeving en veiligheid bleek de praktische toepassing van deze kleur niet haalbaar te zijn. Omdat men op Ameland veel bezig is met natuur en milieu, en omdat de pier ongeveer 500 meter de Waddenzee in ligt, is besloten om hier een test met groen licht plaats te laten vinden. Vanaf de pier bij Nes kan men bij redelijk zicht nu nog steeds de verlichte pieren van Holwerd en Lauwersoog zien liggen.

Je zou natuurlijk in zijn algemeenheid vraagtekens kunnen zetten bij het branden van licht op de pieren in het Waddengebied nadat de laatste boot is vertrokken (op Ameland meestal rond 20.30 uur). Dat is echter een discussie die niet lokaal gevoerd, maar breder getrokken

wou moeten worden. Deze eerste opzet van het vervangen van helder geel licht door zacht groen, lijkt in ieder geval zeer geslaagd.

Het resultaat is een vermindering van de lichtvervuiling en een minder negatief

effect op de trekvogels. Laten we hopen dat dit experiment een vervolg krijgt.

(Dit artikel is mede gebaseerd op een eerder artikel van Joop Marquenie eind vorig jaar in Shell Venster, een tweemaandelijks uitgave van Shell Nederland.)

Richard Kiewiet, Opzichter It Fryske Gea

E. Meindertsstraat 10, 9164 KS Buren tel.: 0519-542574, e-mail: r.t.kiewiet@fryskegea.nl
